

МІЖНАРОДНИЙ МОЛОДІЖНИЙ КОНКУРС “МІСЦЕВІ ЄВРЕЙСЬКІ КЛАДОВИЩА”

Організатри: Європейська ініціатива зі збереження єврейських кладовищ (ESJF), Centropa

за фінансової підтримки Європейської комісії

Co-funded by the
European Union

МІЖНАРОДНИЙ МОЛОДІЖНИЙ КОНКУРС “МІСЦЕВІ ЄВРЕЙСЬКІ КЛАДОВИЩА”

З М І С Т

Корисна інформація	3
Контакти	5
Категорії конкурсних робіт	6
Настанови та вимоги	8
Вивчення єврейських кладовищ / Теми для досліджень	9
Історичні дослідження та фотографії	12
Де проводити дослідження	13
Помилки, яких слід уникати	14
Відвідування єврейських кладовищ	14
Покрокова інструкція зі створення короткометражних фільмів	15
Покрокова інструкція зі створення профайлу кладовища	19
Покрокова інструкція зі створення онлайн брошури	21

З великою радістю запрошуємо учнів та вчителів з України, Угорщини, Польщі, Словаччини, Хорватії, Литви та Грузії до участі в конкурсі шкільних проектів в одній з трьох категорій:

	Фільми
	Профайли єврейських кладовищ на Google Sites
	Онлайн брошури

ІСТОРІЇ УНІВЕРСАЛЬНІ. ІСТОРІЇ НАС ПОВ'ЯЗУЮТЬ. ПОДІЛІТЬСЯ ІСТОРІЄЮ ЄВРЕЙСЬКОГО КЛАДОВИЩА ВАШОГО РЕГІОНУ!

ВИКОРИСТОВУЙТЕ НАСТУПНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ТА ОНЛАЙН БАЗИ ДАНИХ:

CENTROPA: Тут ви знайдете біографії, обширні інтерв'ю, фотографії, історичний наратив та короткометражні фільми: <https://www.centropa.org>

ESJF (Європейська ініціатива зі збереження єврейських кладовищ):

Тут ви знайдете електронні карти, історичні наративи, результати досліджень локальної єврейської спадщини та базу фотографій: <https://www.esjf-surveys.org/surveys-esjf/>

ESJF Путівник “Досліджуємо єврейське кладовище”:

Тут ви знайдете інформацію про особливості єврейських кладовищ, інструменти для інтерпретації символів та епітафій на єврейських надгробках, набір практичних вправ: https://issuu.com/esjf/docs/jewish_cemeteries_in_the_classroom_-_an_esjf_guide

**КІНЦЕВИЙ ТЕРМІН ПОДАННЯ
КОНКУРСНИХ РОБІТ**

25 березня 2021 року

ЖУРІ

Усі конкурсні роботи пройдуть перевірку членами міжнародного журі, до складу якого ввійдуть дослідники єврейської історії та експерти аудіовізуальних проєктів. Про результати конкурсної оцінки стане відомо в кінці квітня 2020 року.

Презентація найкращих проєктів та офіційна церемонія нагородження пройде в травні 2021 року.

Конкурсні роботи переможців будуть розміщені на освітніх інтернет ресурсах на правах загального доступу.

ПЕРЕМОЖЦІ ТА НАГОРОДА

1 МІСЦЕ	подарунковий сертифікат сумою 300 EUR на закупівлю електронного обладнання для школи
2 МІСЦЕ	подарунковий сертифікат сумою 250 EUR на закупівлю електронного обладнання для школи
3 МІСЦЕ	подарунковий сертифікат на суму 200 EUR на закупівлю електронного обладнання для школи
ЗАОХОЧУВАЛЬНІ ПОДАРУНКИ	квитки в кіно

Будь ласка, уважно ознайомтеся з інформацією цього буклету
аби уникнути прикрих помилок під час створення проектів. У
вас виникають запитання? Вам потрібна допомога у реалізації
вашого проекту? Ми готові допомогти. Зв'яжіться з регіональним
координатором, або підпишіться на нашу сторінку в [Facebook](#).

CENTROPA - ESJF

Чекаємо з нетерпінням на Ваші проектні заявки.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕГІОНАЛЬНИХ КООРДИНАТОРІВ

Україна	Андрій Кошельник koshelnyk1986@gmail.com
Литва	Gintare Liorancaite and Saulius Skucius gintare.liorancaite@gmail.com ; sauliususkucas@gmail.com
Польща	Ewa Arendarczyk ewa.arendarczyk@galiciajewishmuseum.org
Угорщина	Sári Szilágyi szilagyi@centropa.org
Грузія	Teona Dalakishvili teonadalak@gmail.com
Хорватія	Tomislav Simic and Daniela Sterjova tomislav.simic@hugokon.org ; sterjova@hotmail.com
Словаччина	Dr. Jana Odrobiňáková jana.odrobinakova@muzeumsnp.sk

**БУДЬТЕ ТВОРЧИМИ ТА
КРЕАТИВНИМИ. ПОШИРЮЙТЕ
ІНФОРМАЦІЮ ПРО КОНКУРС СЕРЕД
ВЧИТЕЛЬСТВА ТА УЧНІВСТВА.**

Короткометражні фільми

1. Перегляньте два приклади конкурсних фільмів, знятих грецькими та польськими підлітками. Перший фільм - про єврейське кладовище м. Салоніки у Греції. Другий - про єврейську історію польського міста Біла-Підляска, яке також висвітлює долю двох єврейських кладовищ міста.

[La Puerta Redonda \(Страє єврейське кладовище в Салоніках\)](#)

[Єврейська історія м. Біла-Підляська](#)

2. Уважно прочитайте ці рекомендації та дотримуйтесь їх під час створення фільму. Важливо, щоб фільм тривав від 5 до 8 хвилин часу.
3. Оберіть тему для створення фільму. Продумайте його сюжет. Використовуйте базу даних ESJF для вибору одного з кладовищ вашої країни, яке стане основним об'єктом дослідження. Спробуйте застосувати творчий підхід до розповіді про його історію.
4. Завантажте фільм на [youtube.com](https://www.youtube.com) або іншу медіа-платформу, наприклад, vimeo.com.
5. Надішліть електронний лист регіональному координатору із покликанням на вашу роботу, а також зазначте ім'я/імена творців проекту, місто, де ви живете, назву школи та ім'я вчителя-куратора.

Профайл кладовища на Google Sites

Онлайн брошури

1. Ось зразок того, як може виглядати профайл кладовища: [Старе єврейське кладовище](#). (Єврейський музей у Франкфурті)
2. Визначтеся над створенням профайлу якого кладовища ви будете працювати. Онлайн база даних ESJF стане вам в нагоді: електронні карти, історичні описи та фотографії сотень єврейських кладовищ з усієї України зберігаються саме тут. Ви також можете звернутися в міський архів або провести дослідження в місцевій бібліотеці. Якщо у вашому місті є єврейська громада, тоді спробуйте налагодити з ними зв'язок та співпрацю в межах вашого проекту.
3. Створіть профайл кладовища за допомогою доступного [тематичного шаблону](#). Наприклад, ви можете обрати напрям: «Історія єврейського кладовища» та дослідити головні його епітафії (проект з високим рівнем дослідження), символи /орнаменти та/або на основі історичних карт провести порівняльний аналіз сучасного стану кладовища з первісним.
4. Надішліть електронний лист регіональному координатору із покликанням на вашу роботу, а також зазначте ім'я/імена творців проекту, місто, де ви живете, назву школи та ім'я вчителя-куратора.

1. Перегляньте зразок подібного проекту: [Zsidó Temető Zine](#), (авторство належить НГО "Haver" Угорщина). Не обов'язково розуміти тексти цього проекту. Сподіваємося він бодай трішки надихне вас.
2. Створіть для широкого загалу власний шаблон брошури про єврейське кладовище.
3. Уважно читайте наші вказівки та дотримуйтесь їх під час створення брошури. Візьміть до уваги, що брошура повинна містити 500 слів та 12 фотографій (мінімум).
4. Використовуйте базу даних вказану на сторінці 3 для дослідження кладовища у вашій місцевості чи країні. Тут ви знайдете все необхідне: карти, історичні огляди, описи та фотографії кладовищ.
5. Надішліть електронний лист регіональному координатору із посиланням на вашу конкурсну роботу, а також зазначте ім'я/імена творців проекту, місто, де ви живете, назву школи та ім'я вчителя-куратора.

КОНКУРС МОЛОДІЖНИХ ПРОЕКТІВ CENTRORA/ESJF 2020/21: ПУТІВНИК

З М І С Т

1. Вступ
2. Дослідження єврейських кладовищ / Теми для досліджень
3. Історичні дослідження та фотографії
4. Де можна проводити дослідження
5. Помилки, яких слід уникати
6. Відвідування єврейських кладовищ
7. Покрокова інструкція зі створення короткометражних фільмів
8. Покрокова інструкція зі створення профайлу кладовища
9. Покрокова інструкція зі створення онлайн брошури

1. В С Т У П

Призначення цього путівника - допомогти в реалізації проектної ідеї, тому уважно познайомтеся з його змістом. Сподіваємось, що наступні рекомендації дозволять вам успішно працювати над його втіленням.

Як користуваттсЯ путівником:

Будь ласка, спочатку ознайомтеся з розділами 1-6. Ці глави детально описують важливі речі, які слід врахувати та запам'ятати перед тим, як взятися за проектну діяльність! Якщо ви вже точно знаєте, в якій з конкурсних категорій реалізовувати свою роботу, обмежтеся вивченням вказівок до неї.

Бази даних єврейських кладовищ

Литва, Україна, Словаччина:

ESJF Європейська ініціатива зі збереження єврейських кладовищ.

Найбільша база даних єврейських кладовищ у Східній Європі (включає зібрання карт, історичні довідки, описи та фотографії)

<https://www.esjf-surveys.org/surveys-esjf/>

Кладовища на території Литви

<http://www.litvak-cemetery.info/>

Загальні ресурси

Міжнародний проект з захисту єврейських цвинтарів (Міжнародна асоціація єврейських генеалогічних товариств)

<http://iajgscemetery.org/eastern-europe>

Інтернет-реєстр єврейських поховань у всьому світі від Jewishgen (JOWBR) <https://www.jewishgen.org/databases/Cemetery/tree/CemList.htm>

2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ КЛАДОВИЩ / ТЕМИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

Перш за все, з'ясуйте, які єврейські кладовища збереглися у вашому регіоні або країні. Оберіть те кладовище, яке б ви хотіли дослідити! Наступні посилання нададуть вам можливість переглянути перелік єврейських некрополів вашої країни:

Можливі теми в цій категорії

Головна тема - «Місцеві єврейські кладовища». Ось декілька пропозицій щодо можливих тем в цій категорії. Вони мають рекомендаційний характер. Ви можете поєднати кілька тем. Однак в центрі дослідження має бути оповідь історії конкретного кладовища.

Єврейське кладовище та біографія /або елемент єврейського кладовища

У базі даних оберіть об'єкт, який цікавить вас найбільше. Створіть творчу оповідь про історію цього кладовища. Основну увагу зосередьте на таких моментах:

- Історія єврейського кладовища
- Єврейське кладовище сьогодні: вигляд, стан, загрози

Примітка: якщо у вашому рідному місті від кладовища не залишилось й сліду, але ви всеодно хотіли б розповісти про нього, то чому б не спробувати. Творці фільму "[The Jewish history of Białą Podlaska](#)" показали гарний приклад того, як відтворити те чого вже не існує.

Додаткові поради

Спробуйте вивчити ази івриту, щоб знайти, прочитати та обрахувати дати в тексті епітафії. Це хороший спосіб застосування теоретичного матеріалу на практиці і зробити своє дослідження дійсно науковим.

- Дослідіть надгробки на місцевому єврейському кладовищі та спробуйте визначити якомога більше дат. Використовуйте для цього відповідні поради та інструкції з посібника ESJF.
- Обчисліть дати і запишіть їх згідно григоріанського календаря.
- На основі отриманих результатів знайдіть відповіді на наступні запитання:
 - » На скільки давнім є кладовище?
 - » Який з надгробків найстаріший, а який "наймолодший"?
 - » Позначення яких років чи періодів переважають на надгробках?
 - » Що це могло означати?
- Поділіться результатами ваших польових досліджень.

Порівняння карт

Давні карти можуть стати в нагоді для локалізації знищеного єврейського кладовища.

- Спробуйте віднайти історичні карти в архіві чи, скоріше, в Інтернеті. На сторінці 74 посібника [ESJF “Досліджуємо єврейське кладовище”](#), ви знайдете кілька корисних посилань на базу електронних карт.
- Зробіть порівняльний аналіз сучасних карт з історичними. Якщо ви використовуєте Google Maps, переконайтеся, що масштаб налаштовано у відповідності з масштабом старих карт. Використовуючи обидві карти, дайте відповіді на наступні запитання:
Скільки єврейських кладовищ Ви можете знайти на старій карті?
Скільки кладовищ збереглося до наших днів?
Якщо кладовище збереглося, чи не змінилося його первинне місцезнаходження? На скільки ці розміри змінилися?
Що зараз знаходиться на місці зруйнованого кладовища? Відвідайте це місце, розпитайте місцевих жителів, чи знають вони про єврейське кладовище, яке колись там знаходилося.
Додатково (але не обов'язково) огляньте місцеве єврейське кладовище та знайдіть символи, зображення яких неодноразово повторюються на надгробках. Наступним кроком буде вибір теми яка ляже в основу вашої брошури. Наприклад, «Тварини та птахи на єврейських надгробках (на прикладі місцевого кладовища)» або «Найбільш популярний єврейський символ в надгробних епітафіях». Обов'язково зробіть якісні фотографії мацев.
- Відбирайте лише якісні фотографії до основного проекту.
- Обов'язково доповнюйте візуальний матеріал історичним наративом про єврейську громаду та/або єврейське кладовище вашого міста чи регіону.
- Скористайтеся відповідною частиною посібника ESJF: https://issuu.com/esjf/docs/jewish_cemeteries_in_the_classroom_-_an_esjf_guide, щоб пояснити значення декору надгробків. Крім того, ви можете ознайомитися зі списком корисних джерел, які наведено у кінці розділу цього посібника.

3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ФОТОГРАФІЇ

Не залежно від обраної категорії, важливо доповнювати текстову частину дослідницького проекту візуальними матеріалами: цікавими фотографіями чи графічними зображеннями кладовища.

Де знайти якісні фотографії?

Першим і найпростішим способом знайти необхідні візуальні матеріали є спеціальні сайти. Інший спосіб вимагатиме евристичної діяльності в національних та міських бібліотеках, архівах. Доречно відвідати музеї, особливо ті, які присвячені єврейській культурі. Пам'ятайте, якщо ви в Google введете назву міста + єврей/євреї, то отримаєте підбірку фотографій. Для фільтрування зображень зробіть наступне: відредагуйте пошук зображень та виберіть опцію "для некомерційного повторного використання". Це допомагає знайти фотографії з правом використання без зазначення авторських прав. Якщо ви знайшли бажане зображення і не впевнені, чи дозволено вам його використовувати, спробуйте зв'язатися з власниками. Розкажіть їм про свій проект та попросіть дозволу на використання тої чи іншої світлини.

Якою повинна бути роздільна здатність фотографій?

Фотографії повинні бути високої роздільної здатності, мінімум 1084 x 824 - інакше вони не будуть добре виглядати у відео.

Пошук світлин у музеї чи архіві

В таких установах повинні надати вам відскановане зображення. Але це переважно платна послуга.

Робіть власні світлини

Звісно ви можете фотографувати. Важливо, щоб об'єктив фотокамери був високої роздільної здатності! Опісля, фотографії можна редагувати, обрізати з допомогою програм або додатків з обробки зображень.

4. ДЕ МОЖНА ЗНАЙТИ МАТЕРІАЛИ ТА ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ?

Зверніть увагу на рекомендації та покликання в [посібнику ESJF](#) (стор. 74).

Окрім корисних посилань в посібнику є інструкції для дослідження і опису надгробних символів та багато іншої корисної інформації.

Примітка: цілком природньо, якщо учні будуть використовувати інформацію з інтернету для свого проекту. Це не проблема, але тоді повинні бути посилання на конкретні, авторитетні джерела. [Yad Vashem](#), [US Holocaust Memorial Museum](#), [Jewish Virtual Library](#) - їхня джерельна база визнана у всьому світі, але в кожній країні є свої онлайн-ресурси.

Будьте пильними в роботі з статистичними даними: кількість єврейського населення, кількість жертв Голокосту, тощо. Кожну цифру підтверджуйте посиланням на авторитетне джерело.

Пам'ятайте: ваш проект оцінюватимуть експерти, а побачать його далеко за межами вашої країни.

ВАЖЛИВА ПОРАДА!

Вичитайте текст проекту з вчителем англійської мови аби уникнути граматичних і стилістичних помилок. Окремо перевірте посилання на джерела: чи дійсно учні вказали ті з них, якими користувалися.

Зв'яжіться з регіональним координатором, якщо потребуватимете додаткової поради, або пишіть нам у [Facebook](#)!

5. ПОМИЛКИ, ЯКИХ СЛІД УНИКАТИ

Ми просимо вас дотримуватися наступних правил:

- Не копійте.
- Не копіюйте чужу роботу.
- Не використовуйте джерела та судження, які є сумнівними та ненадійними. Якщо ви не впевнені у достовірності джерела, зверніться за порадою до нас.
- Переконайтесь, що ви не порушуєте авторське право на використання фотографій. Це може призвести до судових позовів. Якщо ви не впевнені, чи можете використовувати те чи інше зображення, запитайте у нас.
- Не використовуйте графічні зображення або фотографії, які містять сцени насильства і вбивства людей.

6. ВІДВІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ КЛАДОВИЩ

Будь-яке єврейське кладовище, діюче чи недіюче, є сакральним місцем. А відтак, відвідувачі кладовища, незалежно від того, прийшли вони в особистих цілях чи з метою провести дослідження, повинні слідувати кільком простим правилам. Наприклад, згідно юдейської традиції чоловіки повинні покривати голову. На єврейському кладовищі, особливо на діючому, чоловік, незалежно від його релігійних переконань, повинен, в знак поваги до померлих, одягнути кіпу. Кіпи зазвичай роздають на вході до кладовища. [Примітка: Якщо у вас немає кіпи, використовуйте інше прикриття голови, наприклад, берет чи шапку, тощо.) Їсти, пити і палити на кладовищі заборонено.

З одного боку євреї вважають це неповагою до померлих, з іншого боку кладовище сприймається як ритуально нечисте місце. У зв'язку з цим Вас можуть попросити помити руки після відвідин кладовища. Скористайтесь спеціально обладнаним місцем (якщо воно є) для миття рук.

Зазвичай, поховальна церемонія супроводжується наступними обрядами: декламація траурних молитов, або Каддіш (яка сама по собі не є траурної молитвою, а виразом похвали Господу), запалення свічок поряд з надгробним пам'ятником і покладання дрібного каміння на ньому. Покладання квітів на могили вважається християнською традицією, тому євреї її не практикують.

Поховальному обряду та кладовищам в єврейській культурі приділяється особлива увага. Наприклад, члени братства Хевра Кадіша* користуються неабиякою повагою у суспільстві. Згідно єврейської традиції, той, хто зустрінеться з похоронною процесією, зобов'язаний негайно пожертвувати гроші на благодійність.

* **СЛОВНИК** Хевра Кадіша (з арамейської «святиє суспільство») - це особливе похоронне братство - група людей, які готують тіло померлого до поховання і проводять поховальний обряд. Ця спільнота надзвичайно важлива для єврейського суспільства, а її члени користуються неабиякою повагою. Посібник ESIF, стор. 52

7. ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ЗІ СТВОРЕННЯ КОРОТКОМЕТРАЖНИХ ФІЛЬМІВ

До процесу створення фільму можна залучати багатьох учнів:

- одні можуть проводити історичні дослідження за кураторства вчителя. Щодо історичних аспектів вашого проекту, то Ви можете проконсультуватися з командою Centropa через Facebook page, або написати регіональному координатору.
- інші можуть робити, знаходити та сканувати фотографії, а потім працювати з ними, скажімо, в Photoshop
- інші можуть написати сценарій
- ще інші можуть підібрати музику до фільму (ту, яка є у вільному доступі)
- ще інші можуть зайнятися озвучкою фільму або створенням субтитрів англійською мовою

На що звернути увагу при створенні відеосюжету

До 7-хвилинного фільму потрібно включити принаймні 40 фотографій (приблизно 1 фотографія на кожні 10 секунд). Ви можете використовувати власні фотографії або архівні фотографії. В кінці фільму, будь ласка, надайте інформацію про те звідки взято фотографії.

Далі читайте алгоритм створення відеоролика про єврейське кладовище вашого міста чи регіону.

БУДЬ ЛАСКА, ВІЗЬМІТЬ ДО УВАГИ:

- Озвучення фільму здійснюється рідною вам мовою, але з англійськими субтитрами
- Над створенням фільму повинні працювати учні: написання сценарію, зйомка, озвучка, монтаж

КРОК 1

Проводимо дослідження:

- Коли євреї вперше з'явилися на території міста/села?
- Скільки існувало єврейських кладовищ в межах міста?
- Якою була чисельність єврейської громади в момент її найбільшого розквіту? На які роки припав зріст чисельності євреїв у місті?
- Хто з відомих євреїв родом з цього міста? Чи поховані вони на місцевому кладовищі?
- Якою є чисельність єврейської громади міста сьогодні? Чи збереглося єврейське кладовище? Якщо ні, то чи є щось що нагадує про його існування (руїни, пам'ятний знак, табличка)?
- Чим в основному займалися місцеві євреї?
- Що сталося з ними в роки Голокосту?
- Що сталося з євреями міста, які пережили Голокост, після Другої світової війни?
- Опишіть чим і як живе сьогодні єврейська громада міста.

КРОК 2

Пошук фотографій, на основі яких можна створити оповідь.

Шукайте фотографії у базах даних Centropa, національних та міських бібліотек, архівів чи місцевого єврейського музею, інших інтернет сайтах, тощо. Додаткову інформацію про створення фотоісторій див. Розділ: Історичні дослідження та фотографії.

КРОК 3

Зйомка відео

Допустимо у вас вже є кілька старих фотографій і готовий наратив до проекту. Тепер разом з учнями оберіть місця в місті пов'язані з євреями або пам'яттю про них. Хай вони стануть місцем повноцінної фото чи відеозйомки. Сучасні мобільні телефони дають можливість зйомки відео, але краще використовувати спеціально призначену для цього техніку.

Під час зйомки відео дотримуйтеся кількох основних правил:

- Якщо об'єкт або особа, яку ви знімаєте, перебуває в стані руху, тоді ви можете вести зйомку, тримаючи відеокамеру в руках. Якщо людина сидить або ви знімаєте синагогу чи кладовище, тоді використовуйте штатив для запису відео!
- Якщо ви хочете в кадрі показати купол синагоги чи вітвар, тоді повільно рухайте камеру вгору або вниз.
- Кожен кадр повинен тривати 20 секунд.
- Якщо ви збираєтеся взяти інтерв'ю, не забудьте за мікрофон - обов'язковий атрибут знімального майданчика, особливо, якщо відеозйомка ведеться на зовні. Можливо, вам буде важко знайти мікрофон, але спробуйте себе ним забезпечити. Важливо: Якщо ви вирішили інтерв'ювати одну особу, не обмежуйтеся у відео лише її свідченнями. Звичайно, інтерв'ю може бути гарним доповненням до фільму, але воно не повинно бути єдиним контентом всієї відеороботи.

Важливо: Якщо ви вирішили записати відеосвідчення, будь ласка, не зосереджуйтеся лише на ньому. Звичайно, інтерв'ю може бути цінним, але не єдиним доповненням до фільму.

КРОК 4

Створення сценарію та сюжету

Наступним етапом буде створення учнями англomовного сценарію. Розкадровка сценарію повинна бути в окремому файлі (MS Word), разом з фотографіями (будь ласка, не перетягуйте фотографії з високою роздільною здатністю у Word!).

Пам'ятайте: ми хочемо, щоб ви розповіли нам історію. Використовуйте фотографії чи відео, або те й інше, але зробіть це поєднання цікавим, творчим, креативним. Якщо у вашій школі є вчитель-методист чи організатор, можливо скористайтеся його порадами.

Нижче ви знайдете приклад сюжету про єврейську історію одного міста. Пам'ятайте: що обирати - фото чи відео чи те й те, залежить тільки від вас та ваших учнів.

Увага - це лише зразок. Вам потрібно буде пристосувати його до історії єврейського кладовища свого міста/регіону. Крім того, якщо ви знаєте інші способи сторітелінгу - чому б їх не використати!

1.

Це фотографія нашого міста, заснованого в 1300 році. Сьогодні тут мешкає близько 30 000 жителів. Ми хочемо познайомити вас з єврейським минулим нашого міста - розповісти про єврейське кладовище та людей, які там поховані.

2.

Євреї в місті жили ще з 1700-х років. На піку свого розвитку у 1930 році, чисельність єврейської громади сягала 10 000 осіб.

3.

Євреї, переважно робітники, власники шинків, лікарі, юристи, долучилися до розвитку нашого міста. Деякі магазини належали єврейським сім'ям, як і цей, що належав пану Гершковіцу.

4.

У нашому місті було дві єврейські школи. На цій світлині ви можете бачити випускний клас 1920 року.

5.

На місцевому єврейському кладовищі, яке повністю покрите рослинністю, можна нарахувати близько 5000 могил.

6.

А це пам'ятник тим євреям, яких депортували та вбили в роки Другої світової війни. На ньому ми нарахували 98 імен. Він знаходиться безпосередньо на єврейському кладовищі.

7.

Сьогодні єрейська громада міста малочисельна. Бернард Коен - один із її членів. Він працював стоматологом до виходу на пенсію в 2005 році.

8.

На єврейському кладовищі ми відвідали могилу його батьків - Берти та Германа Коєнів.

Продовжуйте роботу над сценарієм в тому ж дусі, додаючи зображеннями для візуалізації історії.

КРОК 5

Робота над фільмом (відеомонтаж)

Є багато програм, які дозволяють обробляти відзнятий матеріал. Це і Microsoft Movie Maker, Sony Vegas, Apple iMovie тощо. Якщо у вашій школі є вчитель/вчителька інформатики, який/яка знається на відеомонтажі, зверніться до нього з проханням про допомогу в створенні фільму.

ПОРАДИ!

1. Збирання матеріалу
 - Зберігайте усі свої матеріали в одній папці
 - Зображення
 - Відео
 - Аудіофайли
 - Звукозаписи
2. Важливо
 - Переконайтесь, що програмне забезпечення, з яким ви працюєте дозволяє імпорт зібраних матеріалів для подальшої обробки і монтажу
 - Імпортуйте всі матеріали, щоб ви змогли створити повноцінний відеосюжет.
3. Аранжування
 - Працюючи з відеоредактором у вас повинна бути своя "платформа", на якій ви обробляєте свої матеріали до фільму.
 - Спершу зробіть запис наративної частини проекту.
 - Після цього додайте зображення, аудіофайли, відеоматеріал та звукові ефекти.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗБЕРІГАТИ КОЖЕН РАЗ ЗМІНИ АБО ДОПОВНЕННЯ ДО ФІЛЬМУ!

4. Конвертування готової роботи
 - Збережіть свій фільм у форматі .MOV або .MP4
 - Збережіть кінцеву версію на своєму комп'ютері
 - Саме цей остаточний варіант фільму завантажте на [YouTube](https://www.youtube.com).

ДУЖЕ ВАЖЛИВО!

В кінці фільму ви повинні вказати наступну інформацію:

- імена учнів, які працювали над його створенням
- музику, яку ви використовували
- посилання на використані вами фотографії чи фільми, джерела та бібліографія

Знову ж таки, будь ласка, належно ставтеся до авторських прав: шукайте ті аудіоматеріали, використання яких не порушує авторського права. Музику у вільному доступі ви можете знайти в Безкоштовному музичному архіві (Free Music Archive) чи на [Free Music Archive](https://freemusicarchive.org/) чи на [Flickr CC](https://www.flickr.com/photos/cc/) або [Wikimedia Commons](https://commons.wikimedia.org/) (для фотографій). Будь ласка, ознайомтесь з правом на використання ліцензованої продукції. Зрештою, у кінцевих титрах висловіть подяку тим людям, які допомагали - вчителям, членам єврейської громади, усім тим, хто допомагав у ваших дослідженнях.

Надішліть електронний лист регіональному координатору з посиланням на вашу роботу, а також вихідну інформацію у вигляді ПІП, місця проживання, назви вашої школи та імені вашого вчителя (якщо лист буде від учнів).

8. ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ЗІ СТВОРЕННЯ ПРОФАЙЛА КЛАДОВИЩА

Що включає в себе профайл (шаблон сайту) цвинтаря

Після того, як ви визначилися з вибором об'єкта (в даному випадку кладовища) та теми свого дослідження, вдайтеся до наступного алгоритму:

До створення профайлу можна залучати цілу групу учнів:

- хтось з них буде вести історичне дослідження (тут вчитель/вчителька повинен/повинна допомагати і підказувати; в разі необхідності ви можете проконсультуватися з командою Centropa щодо аспектів історичної розвідки, скориставшись контактною формою нашого сайту, або написавши електронний лист регіональному координатору чи відправити повідомлення нам на Facebook)
- інші будуть зайняті пошуком, відбором та скануванням фотографії, працюватимуть у Photoshop, щоб надати їм кращого вигляду
- ще інші можуть розробляти тексти та дизайн розділів профайлу
- хтось може виконувати технічну роботу: створювати і наповнювати шаблон контентом, працювати з стилями, шрифтами тощо
- комусь випаде нагода зайнятися перекладом контенту на англійську мову.

ВІЗЬМІТЬ ДО УВАГИ:

- Профайл (сайт) створюється на вашій рідній мові, але з перекладом на англійську
- Профайл (сайт) створюють учні без сторонньої допомоги від вчителів чи фахівців дизайну.

КРОК 1

Створіть свій веб-сайт за допомогою Google Sites. Ось шаблон-приклад [покликання: https://sites.google.com/d/1VHjoUP2rv0n7-RoDCHPq6aHVq3ca4VrY/p/1fSMSWZQYTONEskdGSE3Ty2iXn_9A2ISL/edit] Ви можете створити абсолютно інший за формою і змістом сайт.

ВАЖЛИВО: не опублікуйте профайл. Надішліть посилання лише учасникам команди, колегам і нам, коли він буде повністю готовим.

КРОК 2

Разом з командою дослідіть, дізнайтеся якомога більше про єврейське кладовище та єврейську історію міста чи регіону. У [посібнику ESJE](#) ви знайдете посилання на цікаві і необхідні історичні дослідження.

КРОК 3

Опрацюйте зібраний матеріал та сформулюйте основний контент профайлу відповідно до поданої нижче схеми. Насправді вибір змістовних ліній дуже широкий. Ними можуть бути:

- а. Дуже короткий опис єврейського кладовища (місцезнаходження, впродовж скількох років існує)*
- б. єврейська історія міста*
- в. історія кладовища*
- г. Мацеви (надгробки)
- д. Декор єврейських надгробків
- е. Біографія особи, похованої на кладовищі, або аналіз епітафії
- ж. Сьогодення єврейського кладовища*
- з. Сьогодення єврейської громади*
- и. Єврейське кладовище в медіапросторі
- й. Література та джерела*
- к. Посилання на інтернет-ресурси*
- л. Нотатки*

Зверніть увагу: Ви можете змінювати зміст і додавати більше пунктів з цього списку! Але будь ласка, позначені * пункти обов'язкові. Вони є невід'ємними елементами профайлу.

8. ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ЗІ СТВОРЕННЯ ПРОФАЙЛА КЛАДОВИЩА

КРОК 4

Коли основний зміст контенту обраний, тоді розподіліть кожен розділ профайлу між членами команди. Почніть редагувати шаблон. Якщо натиснути на позначку "INSERT", що справа, то можна додати зображення, карти, зміст та багато іншого. Якщо натиснути позначку "PAGES", то це дозволяє додавати підсторінки. Призначте когось з учнів відповідальним за роботу над шаблоном. Хтось інший може відповідати за пошук фотографій та їх відбір.

КРОК 5

Якщо ви не можете знайти достатньо інформації в інтернеті, пропонуємо записати інтерв'ю. Наприклад, вашим співрозмовником може бути експерт з музею чи архіву. Будь ласка, не обмежуйтеся створенням профайлу на основі одного інтерв'ю. Можна вам пощастить знайти когось, чії предки поховані на місцевому кладовищі.

Перш ніж записати інтерв'ю, потрібно отримати згоду від респондента на його запис, використання та зберігання. Хорошим жестом поваги стане показ результатів вашої роботи респонденту.

КРОК 6

Весь тест, наратив проекту необхідно перекласти англійською мовою. Зверніться з проханням до вчителя англійської мови про перевірку перекладу. Проконсультуйтеся у вчителя історії для уточнення фактів і достовірності дат та подій.

КРОК 7

Вставте текстову інформацію в шаблон профайлу та переконайтесь, що всі шрифти однакового розміру та стилю. Завантажте свої фотографії або карти та додайте короткий опис до них.

Також обов'язково додайте список джерел та літератури в кінці профайлу.

КРОК 8

Зрештою, в кінці висловіть подяку людям, які допомогали вам - вчителям, працівникам міської бібліотеки чи архіву, єврейській громаді - усім, хто допомагав у створенні проекту.

КРОК 9

Відправте електронний лист регіональному координатору, вказавши посилання на профайл, ім'я та місто, де ви проживаєте, назву школи та ім'я вашого вчителя (у випадку якщо роботу надсилають учні).

9. ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ЗІ СТВОРЕННЯ ОНЛАЙН БРОШУРИ

До створення профайлу можна залучати цілу групу учнів:

- хтось з них буде вести історичне дослідження (тут вчитель/вчителька повинен/повинна допомагати і підказувати; в разі необхідності ви можете проконсультуватися з командою Centropa)
- інші будуть зайняті пошуком, відбором та скануванням фотографій, працюватимуть, до прикладу, у Photoshop, щоб надати їм кращого вигляду
- ще інші можуть працювати з текстами та інформацією до брошури
- хтось нехай спробує себе в ролі графічного дизайнера
- а хтось - в ролі перекладача

ВІЗЬМІТЬ ДО УВАГИ:

- Брошура створюється рідною вам мовою, але з перекладом на англійську
- Її створюють учні без сторонньої допомоги від вчителів чи фахівців дизайну

КРОК 1

Подаємо приклад успішного варіанту брошури, [Zsidó Temető Zine](#), створеної угорською громадською організацією Haver. Скоріш за все ви не зрозумієте тексту, але, сподіваємося, але можливо вона вас надихне. Визначтесь з об'єктом свого дослідження, тобто кладовищем. Уявіть себе відвідувачем некрополя та задайте собі запитання:

1. Що ви хотіли б дізнатися про кладовище: важливі дати та факти?
2. Яка його історія?
3. Яким є сьогодення?
2. Чим воно привертає увагу пересічних відвідувачів?
3. Що тут можна побачити/дізнатися/зрозуміти?
4. Що на кладовищі може зацікавити учнів?
5. Якою повинна бути титульна сторінка вашої брошури? Що збагатить її вигляд та зміст?

КРОК 2

Створіть окремий файл, щоб зберігати усю інформацію в одному місці. Перевіряйте інформацію та її достовірність; зазначайте джерела, якими користуєтеся. Якщо ви не впевнені в достовірності джерел, то зверніться до вчителя/вчительки або до нас.

КРОК 3

Ви працюєте над створенням брошури, не книги. Занадто багато інформації просто заплутає читачів і нівелює головну ідею брошури.

Пишіть коротко та зрозуміло, без складних речень. Брошура не повинна містити занадто багато тексту. Фотоматеріал повинен супроводжуватися коротким описом, який повинен містити найважливішу інформацію.

Зробіть кілька фотознімків місцевого єврейського кладовища. Якщо кладовище недоступне, або втрачене, тоді скористайтесь інтернетом, щоб віднайти історичні фотографії. Обирайте влучні та кращі зразки світлин, які влучно будуть передавати суть текстової інформації.

КРОК 4

Працуйте над розробкою дизайну брошури. Відкрийте документ Word і створіть свій проект. Брошура повинна мати приблизно 12-16 сторінок (1-а сторінка: титульна сторінка,

остання: для зносок) з **1-2 фотографіями на кожній сторінці**. Короткий супровідний текст є обов'язковим, але є обмеження в кількості слів - приблизно 500 слів у брошурі.

Зрештою, в кінці висловіть коротку подяку людям, які допомагали вам - вчителям, працівникам міської бібліотеки чи архіву, єврейській громаді - усім, хто допомагав у створенні проекту. Вкажіть посилання на джерело до кожної фотографії та тексту.

Настав час завантажити брошуру до ISSUU.

КРОК 5

Створіть безкоштовний акаунт ISSUU. Обліковий запис повинен бути доступним для усієї групи (вчитель/вчителька може в цьому допомогти).

КРОК 6

Завантажте документ і він автоматично набуде вигляду онлайн брошури. ВАЖЛИВО: будь ласка, переконайтеся, що ви вибрали параметр "only listed" ("лише в списку"), і поки брошури не публікуйте.

КРОК 7

Відправте електронний лист регіональному координатору, вказавши посилання на готовий проект, ім'я та місто, де ви проживаєте, назву школи та ім'я вашого вчителя/вчительки (у випадку якщо роботу надсилають учні).